

ПЕРЕДМОВА

Пропонований збірник матеріалів уміщує наукові розвідки учасників усеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Ідеологія національної аристократії (на пошану 150-річчя від дня народження Лесі Українки)», яка відбулася дистанційно 25 – 26 лютого 2021 року у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького. Співорганізаторами заходу, окрім кафедри українознавства і відділу гуманітарної освіти та виховання ЛНМУ імені Данила Галицького, стали Світова федерація українських лікарських товариств (СФУЛТ) і лікарська комісія Наукового товариства ім. Шевченка (НТШ). Особливістю цього річного заходу було те, що дискусії проводилися в онлайн режимі. Географія учасників конференції охоплювала наукові центри: Київ, Львів, Полтава, Одеса, Харків, Івано-Франківськ, Дніпро, Вінниця, Тернопіль, Чернівці, Запоріжжя, Житомир, Маріуполь, Мюнхен (Німеччина), Луань, провінція Аньхой (Китай), Кремона (Італія) та ін. З-поміж понад 150 учасників – вчені з науково-дослідних установ та провідних університетів України і Європи: Інституту народознавства НАН України (м. Львів), Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (м. Львів), Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (м. Київ), Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (м. Київ), Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, Запорізького державного медичного університету, Івано-Франківського національного медичного університету, Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського, ВНКЗ ЛОР «Львівська медична академія імені Андрея Крупинського», Львівського національного університету імені Івана Франка, Національного університету «Львівська політехніка», Одеської національної академії харчових технологій, Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Української академії друкарства (м. Львів), Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця), Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка, Харківського національного університету внутрішніх справ, Львівського державного університету

внутрішніх справ, Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, Волинського національного університету імені Лесі Українки, Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова та ін. Прикметою форуму є різноманітність представництва української наукової спільноти: літературознавці, фольклористи, мовознавці, перекладачі, журналісти, педагоги, психологи, філософи, політологи, історики, фахівці з морального богослов'я, культурологи, лікарі. 3-поміж країн-учасниць - Україна, Німеччина, Італія, Китай.

У колі уваги обговорюваних проблем європейський вимір літературної діяльності Лесі Українки, вивчення словесного тексту як способу вияву «Я»-концепції у системі творчої візії письменниці, аналіз жіночого письма мисткині (на прикладі тіла, тілесності). Авторами пропонованого видання проаналізовано автентичний епістолярій Лариси Косач-Квітки. Зокрема подано ґрунтовне дослідження історії багатотомних видань творів вказаного жанру (1950–2021 рр.), визначено внесок епістолярію Лесі Українки в історично-літературний процес (на прикладі короткого огляду листування письменниці з Йосипом Маковеем), описано цитати як комунікативно-оцінні одиниці епістолярного дискурсу Лесі Українки, проаналізовано назви хвороб та медичних препаратів в епістолярній спадщині письменниці, надано оцінку відносин Лесі Українки та Олени Пчілки у родинному листуванні. У цілій низці наукових статей показано фольклорну глибинність творчості письменниці, утверджено національні концепти як світоглядні коди та визначена їх роль у формуванні колективної пам'яті і національної ідентичності, простежено трансформацію фольклорного образу мавки у драмі-феєрії «Лісова пісня», репрезентовано внесок письменниці в українське народознавство в аспекті вивчення дум, описано фольклорно-біографічні впливи на стиль письма мисткині. Актуальними залишаються студії, в яких визначено літературне новаторство майстрині художнього слова у драматургії. Розглянуто культурно-історичні та етичні опозиції у драматичній поемі Лесі Українки «Бояриня», концепцію деструктивної особистості драматургії Лариси Косач-Квітки, характер конфлікту у поемі «Оргія», фраземіку драматичного твору «На полі крові», ментальний і символічний аспект підтексту порівнянь у драмі «Лісова пісня», описано «Кассандру» Лесі Українки крізь призму мовної, міфологічної, соціальної, філософської вини. Авторами пропонованої студії не обійдено увагою біблійні сюжети і

мотиви у літературній творчості письменниці. Зокрема детального висвітлення набула тема трансформацій евангельського сюжету в п'єсі Лесі Українки «На полі крові».

Ретельно осмислено персонологійний вияв мовотворчості Лесі Українки: аксіосфера «своя земля» - «чужа земля» в поезії; синестетична образність збірки «На крилах пісень»; аналіз текстових категорій у віршованих творах; лексична опозиція «мить» - «вічність» в ідіостилі Лесі Українки (корпуснобазований підхід); діалектні елементи в художній мові письменниці; апелятиви творів як світоглядні коди; сучасне лексикографічне відображення творчого генія та високої духовності української інтелігенції; евфемістична лексика у творах Лариси Косач-Квітки; мовні засоби вираження життєствердної модальності у поезії; поетичний синтаксис Лесі Українки; перекладацькі трансформації (за матеріалами наукових досліджень та італійських перекладів). У збірнику також уміщені розвідки, в яких визначено роль поетка у мовній дискусії кінця ХІХ-початку ХХ століття.

Збереження та популяризація спадщини Лесі Українки як постаті національної пам'яті українців – вкрай значуща проблема, яка по-новітньому осмислюється авторами пропонованого збірника. Розглядається образ Лесі Українки у творчості художників на початку ХХ століття, аналізується цикл «Сім струн» в рецепції композиторів української діаспори, розглядається міфічний персонаж у час екранної культури, сучасний радіопростір у дзеркалі переосмислення творів класики української літератури, подається літопис театральних вистав за творами драматургині, актуалізується проблема та шляхи популяризації творчої спадщини Лесі Українки в умовах сучасного вищого освітнього закладу, історія створення музею у м. Новоград-Волинський, постать аристократки як виконавиці музичних творів на фортеп'яно, поширення інформації про величну особистість у німецькомовному світі.

У розділі «Філософія. Моральне богослов'я. Історія України. Національна політика» авторами простежено духовно-етичну й естетичну аксіосферу постаті Лесі Українки, її громадську діяльність та місійне служіння українській нації, визначено філософський вимір поезії, подано постать Лесі Українки в трактуванні Дмитра Донцова, репрезентовано письменницю як філософіню-будительку, як апологетку християнства, постать світової історії, як ідеал в умовах інформаційного протистояння довкола історії України; розкрито національні і державницькі

ідеї та світоглядну позицію письменниці. Біографічні студії охоплюють теми: роль Петра Антоновича Косача у життєвій долі доньки Лариси Косач-Квітки, проблему жертвовного кохання у житті «Української Біатріче» (Ганна Барвінок) і «Доньки Прометея» (Леся Українка); подано творчість мисткині як факт біографії; простежено історію відносин Лесі Українки і Климента Квітки, Лесі Українки та Ольги Косач-Кривинюк.

У збірнику висловлено погляди науковців щодо осмислення постаті письменниці у педагогіці, психології, медицині. Автори студій аналізують педагогічний доробок Лесі Українки й ідею рідномовного начала у вітчизняній освіті; викладання української мови як іноземної крізь призму творчості Лесі Українки; подають методика використання міжпредметних зв'язків при вивченні особистості поетки на уроках історії України та української літератури; визначають педагогічний талант Лариси Косач-Квітки й історію створення першого українськомовного підручника зі стародавнього сходознавства; особливості вивчення творчості письменниці в шкільному курсі української літератури; методика формування медіакомпетентності під час вивчення особистості Лесі Українки на уроках історії України в 9 класі; формування мовної особистості філолога у контексті творчості представниці класичної літератури; українську родину як національний архетип формування особистості письменниці; психологію її мовотворчості; медичний аспект «тілесної драми».

Тож вкотре **кафедра українознавства** Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, одного із найстаріших вишів Європи, стала місцем наукового діалогу між ученими як України, так і далекого зарубіжжя, інтелектуально поєднавши український світ у любові до рідної **МОВИ**, **ІСТОРІЇ** і **КУЛЬТУРИ**, присвятивши цю розвідку Величній Особистості українського народу, ідеології національної аристократії, символу тендітної **НЕЗЛАМНОСТІ**, - Лесі.

Тетяна Єщенко,

*завідувачка кафедри українознавства
Львівського національного університету
імені Данила Галицького, кандидатка
філологічних наук, доцентка, членкиня
НТШ, наукова редакторка збірника*